

یادداشت

مالکیت هم‌وطنان دوتابعیتی

لطیفعلی بخشی*

● به‌تازگی یکی از نمایندگان مجلس موضوع جدیدی را در رابطه با تابعیت دوگانه و غیرقانونی‌کردن حق مالکیت آنها بسر اموال غیرمنقول در کشور مطرح کرده که این موضوع نیازمند مذاقه بیشتری است. موضوع هم‌وطنان دوتابعیتی دارای قدمت زیادی است و پس از انقلاب ابعاد آن گسترده‌تر شد. قوانین ایران افراد دوتابعیتی را به‌رسمیت نمی‌شناسد و در صورت داشتن تابعیت دوگانه اتباع ایرانی، تابعیت ایرانی وی از نظر قوانین ایران ملاک اعتبار است. موضوع حق داشتن اموال غیرمنقول برای چنین افرادی در قوانین کشور وجود ندارد و به‌نظر می‌رسد این نظر شخصی نماینده مزبور است. اما جهت‌گیری‌های صریح برخی قوانین کشور را مانند قوانین جذب سرمایه‌های خارجی که برای خارجیان امکاناتی را برای داشتن مالکیت اموال غیرمنقول در ایران قائل شده است می‌تواند بینه‌ای برای حق داشتن اموال غیرمنقول برای ایرانیان دوتابعیتی دانست. در واقع زمانی که قانون سرمایه‌گذاری خارجی، خارجیان را مجاز به داشتن اموال غیرمنقول در ایران می‌داند، چگونه می‌توان ایرانیان دوتابعیتی را که از نظر دولت ایران تابعیت ایرانی آنان مقدم است، از چنین حقی محروم کرد؟ به‌علاوه همان‌طور که در سخنان مقامات ارشد کشور بارها مطرح شده، جذب سرمایه‌های خارجی به‌عنوان یکی از ضروریات سیاست‌های اقتصادی کشور برای افزایش سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال در کشور مطرح است. می‌دانیم که در ایران و بسیاری از کشورهای مشابه، جذب هم‌وطنان مقیم کشورهای دیگر و سرمایه‌ها و توان آنها از اولویت‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی محسوب می‌شود و حتی سازمان ملل متحد از چنین افرادی برای سرمایه‌گذاری در کشورهای خود حمایت می‌کند. کشورهای زیادی با استفاده از افراد دوتابعیتی توانسته‌اند سرمایه‌ها و امکانات زیادی را برای پیشبرد اهداف اقتصادی خود به کار گیرند که از نمونه‌های بسیار موفق آن می‌توان از چین و هند نام برد. در هند قوانین و مقررات ویژه‌ای برای هندیان مقیم در کشورهای دیگر با عنوان هندیان غیرمقیم (Non Resident Indian, NRI) وجود دارد که برای سرمایه‌گذاری هندیان مقیم سایر کشورها در هند امتیازات و معافیت‌های مالیاتی ویژه و بسیار بیشتر از سرمایه‌گذاران خارجی قائل شده است و حتی بانک‌ها به سپرده‌های چنین افرادی سود بیشتری از هندیان مقیم در هند می‌پردازند. این سیاست‌های درست موجب جذب میلیاردها دلار از سرمایه هندیان دوملیتی به هند شده که از منابع اصلی ارز خارجی در هند است. در برخی کشورها، حتی دارندگان تابعیت دوگانه از سوی مردم به ریاست‌جمهوری و مقامات بالای کشور منصوب شده‌اند که کشورهای شرق اروپا و همسایه ما، افغانستان، از آن جمله‌اند. در شرایطی که کشور به‌شدت نیازمند سرمایه و تخصص چنین افرادی است، مطرح‌کردن چنین افکاری قطعا برای اقتصاد کشور سودمند نبوده و به معنای محروم‌کردن کشور از استعدادها و سرمایه‌هایی است که می‌توانند گره‌گشای بسیاری از مشکلات کشور باشند. افرادی چون پروفیسر سمیعی و هزاران هم‌وطن نظیر وی، دل در گرو عشق به این وطن دارند و با وجود داشتن تابعیت دوگانه همچنان مشتاق خدمت به آب و خاک آبا و اجدادی خویش‌اند. این تفکر به معنای محروم‌کردن کشور از سرمایه‌ها و امکانات چنین افرادی است که چنین مباد.

✽ استاد دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی

پریده اخبار

● منابع انگلیسی عنوان کردند گروه خودروسازی فرانسوی پژو سیترون در حال گفت‌وگو برای خرید بازوهای جنرال‌موتورز در اروپا از جمله «واکسال» است که این مسئله می‌تواند بر صنعت خودروسازی انگلیس و بازار کار این کشور، تأثیر منفی داشته باشد/ ایرنا
● شرکت بزرگ آفریقا و انرژی نوشیبای ژاپن در بیانیه‌ای اعلام کرد رئیس این شرکت به علت زیان‌های بزرگ بر اثر معاملات هسته‌ای از سمت خود استعفا داده است/ ایرنا
● مدیرکل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان مرکزی: طرح توسعه بند کلا برای اقشار محروم و آسیب‌پذیر با سقف ۱۲۰ هزار تومان در سراسر کشور آغاز شد/ ایرنا
● وزیر راه و شهرسازی: مذاکرات برای خرید هواپیماهای ATR به مرحله نهایی رسیده و در حال حاضر در مرحله مبادله سند به سر می‌برد/ ایستا
● دومین محفل گفتاوی بالایشگاه ستاره خلیج فارس که اوایل بهمن ماه برگزار می‌شده بود، تا پایان این هفته به ژاپن می‌رسد/ مهر
● رئیس مرکز پژوهش‌های اتحادیه پوشاک تهران: مجموع اجناسی که می‌توانست داخل پلاسکو باشد حداکثر ۱۵۰ میلیارد تومان بود/ اتسним
● وزیر راه و شهرسازی: بانک مسکن متعهد است وام مسکن ۴۰۰ میلیون تومانی را به تمام پس‌اندازکنندگان پرداخت کند/ ایرنا

علی فیروزی*

چگونگی و فرایند صدور مجوزهای مرتبط با کسب‌وکار به وسیله دستگاه‌های اجرایی یکی از گلوگاه‌های بوروکراسی اداری و بهبود محیط کسب‌وکار به شمار می‌آید که قانون‌گذار در قوانین مختلفی از جمله ماده ۵۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور برای تسهیل آن سازوکاری را اندیشیده است؛ سازوکاری به نام هیئت مقررات‌زایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار. این هیئت که فراقوهای و متشکل از رؤسای سه اتاق بازرگانی، اصناف و تعاون، دو نماینده مجلس شورای اسلامی، نماینده دادستان کل کشور، نماینده رئیس دیوان محاسبات کشور، به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی که تنها نماینده قوه مجریه در این هیئت محسوب می‌شود. هیئت مذکور عملا از سال ۱۳۹۳ شروع به کار کرده و اقدامات و مصوباتی را نیز در جهت مقررات‌زایی و بهینه‌سازی مجوزها داشته است که از جمله می‌توان به راه‌اندازی پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کشور و به واسطه آن احصای نزدیک به دو هزار مجوز دستگاه‌های اجرایی، حذف مجوزهای زائد و بدون مبانی قانونی و ادغام مجوزهای هم‌رسته در چند دستگاه اجرایی مانند جهاد کشاورزی، بورس، بیمه عمر، وزارت صنعت، معدن و تجارت و...، پیگیری الکترونیکی شدن فرایند صدور مجوزها، حذف مقررات زائد و دست‌وپاگیر برای کسب‌وکارها و... اشاره کرد. معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی که نقش درخانی این هیئت را بر عهده دارد، براساس سه عامل اصلی زمان، هزینه و مراحل که بهینه‌سازی آنها نقش مؤثری در تسهیل صدور مجوزها دارد، با تشکیل ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد به عنوان بازوی توسعه‌دهنده دولت الکترونیکی در تسریع و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار که سریع‌ترین و اثرگذارترین نقش را در بهبود سه عامل پیش‌تر گفته‌شده می‌تواند ایفا کند، پروژه‌ای را با عنوان «نقشه ملی استعلامات کشور» کلید زد تا بتواند با ایجاد یک بانک اطلاعاتی تخصصی و پایه، در این حوزه و برای اولین‌بار در کشور، گلوگاه‌ها و معضلات را در این بخش به‌درستی رصد کند.این پروژه که اجرای آن در زمانی حدود هفت ماه به طول انجامید و در دی‌ماه سال جاری از سوی وزیر امور اقتصادی و دارایی رونمایی شد، نکاهی متفاوت و حرف‌های بسیاری درباره گلوگاه‌های بهبود محیط کسب‌وکار در خود داشت. یکی از مواردی که در همان نگاه اول خودنمایی کرد این بود که قوه مجریه، کمتر از ۴۰ درصد از استعلام‌های مربوط به مجوزها را در دست دارد. این به آن معناست که برای رفع مشکلات و معضلات صدور مجوزهای کسب‌وکار کشور، این فقط دولت نیست که باید اقدام کند، بلکه نیاز به اقدام همه دستگاه‌ها ازجمله قوه قضائیه و نیروی انتظامی به عنوان دو رکن اول صدور استعلامات کشور که در مجموع سهم ۴۵درصدی از استعلامات کشور را به خود اختصاص داده‌اند نیز وجود دارد. این بانک اطلاعاتی که مشتمل بر هشت‌هزار و ۹۰۰ سرویس- استعلام برای هزار و ۶۰۰ مجوز است، به ما می‌گوید به‌طور میانگین برای هر مجوز، حدود شش سرویس- استعلام مورد نیاز است. از دیگر اطلاعات جذابی که از دل این پروژه به دست آمد این بود که بیش از ۱۰ مجوز کشور مانند مجوز تأسیس دامپروزی، مجوز تأسیس

اقتصاد

با نگاهی به نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور

چرا ایجاد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط سخت است؟

آبزی‌پروری، مجوز و مجوزهایی که قریب به اتفاق مرتبط با شروع توسعه یا ادامه فعالیت کسب‌وکارهای کوچک و نیمه‌بزرگ (SME)ها هستند، به یک پیش‌مجوز مشخص با عنوان «مجوز استقرار صنایع و واحدهای خدماتی» که به وسیله سازمان حفاظت محیط زیست صادر می‌شود، نیاز دارند. با بررسی بیشتر نیز مشخص می‌شود این پیش‌مجوز با توجه به اینکه از نوع استعلام بوده، می‌تواند به‌راحتی به‌صورت الکترونیکی صادر و باعث صرفه‌جویی تا دوسوم در مجموع زمان صدور مجوز نهایی شود. ولی با این سطح از اهمیت هنوز الکترونیکی نشده است. هر چند هم‌اکنون کمک به الکترونیکی‌کردن آن در دستور کار ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد قرار گرفته است. بررسی تعداد استعلامات یا به بیانی دقیق‌تر، تعداد سرویس‌های مرتبط با صدور هر مجوز شامل مدارک، استعلامات، مجوزهای پیش‌نیاز و... و مقایسه مجوزها با این شاخص نیز خود گفتنی‌های بسیاری دارد. بیشترین تعداد استعلام با تعداد ۲۹ سرویس، مربوط به مجوز تأسیس آبزی‌پروری است که از سوی وزارت جهاد کشاورزی صادر می‌شود. برای این مجوز استعلاماتی مانند استعلام

عکس: امیرحسین فیروزی/ شوق

مجازبودن فعالیت و مشخصات زمین یا ملک که به وسیله سه دستگاه اجرایی سازمان حفاظت محیط زیست کشور، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و وزارت راه و شهرسازی به‌صورت مجزا دریافت می‌شود، مجوز استقرار صنایع و واحدهای خدماتی که از سازمان حفاظت محیط زیست گرفته می‌شود، استعلام‌های آزمایش آب، تأمین آب، تأمین برق، دریافت مجوز تغییر کاربری و اراضی-بسیار استعلام کوچک و متوسط و مدارکی مانند اسناد هویتی، مدرک تحصیلی، وضعیت نظام‌وظیفه، اسناد مالکیت زمین، اسناد ثبتی و... وجود دارد که درحقیقت می‌توان بیش از ۲۰ مورد آن را به‌صورت الکترونیکی و در کمترین زمان ممکن انجام داد.رتبه دوم این جدول مربوط به مجوز بهره‌برداری آبزی‌پروری با تعداد ۲۴ عنوان استعلام است. به‌عبارتی اگر کسی بخواهد استخر پرورش ماهی راه‌اندازی کند، با فرض نیاز نداشتن به مجوز موافقت اصولی و صرف‌نظر از مجوزهای بهداشتی و تجاری برای فروش تولیدات، باید ۵۳ مدرک با استعلام تهیه کند که برای گرفتن هرکدام باید کفشی آهنین به پا داشت. سومین و چهارمین رتبه این جدول به‌ترتیب مربوط به مجوز تأسیس پرورش طیور با ۲۳ استعلام و مجوز تأسیس دامپروزی با ۲۲ استعلام است که باز هم مربوط به وزارت جهاد کشاورزی است. اگر استعلام‌های مربوط به پروانه بهره‌برداری آنها را نیز لحاظ کنیم، هرکدام به بیش از ۳۰ استعلام تا قبل

از فروش محصولات خود نیاز خواهند داشت. حال به این تعداد استعلام، اخذ استعلام‌های زمان‌بر بهداشتی برای فروش محصول را نیز بیفزایید تا پی به عمق مطلب ببرید. موضوع قابل توجه این است که وزارت جهاد کشاورزی هم تمایلی ندارد این تعداد مدرک و استعلام از متقاضیان طلب کند، ولی اکثر این مدارک و استعلامات مبنای قانونی یا مقرراتی دارند و عدم استعلام آنها برای دستگاه صادرکننده مجوز، تخلف محسوب می‌شود. از سوی دیگر به دلیل عدم شفافیت لازم و بعضا وجود فساد اداری موردی، حتی اگر امکان حذف تعدادی از این استعلام‌ها نیز وجود داشته باشد، مقاومت ذینفعان این مفاسد و صاحبان امضاهای طلایی، قدرتمند ظاهر می‌شود و این اجازه را سلب می‌کند.رتبه‌های پنجم به بعد بیشتر مربوط به مجوزهای صنفی است. جالب است بدانید ۵۸ درصد از استعلام‌های کل کشور برای صدور مجوزهای صنفی است. این یعنی با قوانین و مقررات دست‌وپاگیری‌کاری کرده‌ایم که اتحادیه‌های صنفی که اتفاقاً تمایل زیادی هم به افزایش تعداد اعضای خود دارند، مجبور شوند دست به عصا راه بروند. رتبه‌های پنجم تا یازدهم این جدول به‌صورت مشترک به مجوزهای اتحادیه آرایشگران مردانه، صنف آرایشگران زنانه، صنف سازندگان و فروشندگان عینک، صنف مصنوعات آلومینیومی ساختمان، صنف نانوایان و مجوز تأسیس پرورش مرغ مادر با تعداد ۲۱ استعلام برای صدور پروانه تعلق دارد. براساس اطلاعات به‌دست‌آمده، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان انرژی اتمی ایران، کمترین تعداد استعلام‌ها را برای صدور مجوزهای خود نیاز دارند. برای مثال، مجوز پروانه عادی صید ماهی با تور، مجوز فرق اختصاصی و مجوز ورود و بازدید از مناطق فسیل مهره‌دار که از مجموعه مجوزهای سازمان حفاظت محیط زیست هستند تنها یک استعلام و مجوز حمل منابع پر تو و مجوز کار با اسلحه برای فعالیت تشخیصی و مداخله‌ای (رادیولوژی) که جزء مجوزهای سازمان انرژی اتمی ایران هستند به ترتیب به یک و دو استعلام نیاز دارند. فقط با همین مقایسه ابتدایی بین مجوزهای به بیشترین و کمترین نیازمندی به استعلامات و با نگاهی عمیق‌تر و دقیق‌تر به جدول رتبه‌بندی مجوزها براساس تعداد استعلام‌ها و نیز با درنظرگرفتن نوع استعلام و سرویس موردنیاز براساس سختی دریافت آن برای صدور یک مجوز، به‌راحتی می‌توان فهمید چرا کم‌ترکسی متقاضی ورود به عرصه سرمایه‌گذاری تولیدی است و چرا اصولاً کسب‌وکارهای کوچک و متوسط در کشور کمتر شکل گرفته و به نتیجه و سودآوری می‌رسند. نگارنده که خود وظیفه جمع‌آوری و تدوین نقشه ملی استعلامات را بر عهده داشته، معتقد است فقدان بانک‌های اطلاعاتی و عدم شناخت دقیق از گلوگاه‌های بهبود محیط کسب‌وکار منجر به پیچیدن نسخه‌هایی نامتنااسب با نوع بیماری محیط کسب‌وکار کشور می‌شود و در پایان اینکه لازم است روی چنین بانک‌های اطلاعاتی، اسناد، دانشجویان، صاحب‌نظران و فعالان این حوزه مطالعات تحلیلی انجام دهند و نتایج آن را به صورت گسترده منتشر کنند تا مسئولان بتوانند با تکیه بر آنها بهترین راه را برای آسان‌سازی شروع، توسعه و ادامه فعالیت کسب‌وکارها انتخاب کنند.

به امید ایرانی آباد، ثروتمند و عاری از بی‌کاری

✽ **مسئول ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد وزارت امور اقتصادی و دارایی**

خبر روز

پاسخ مشابه بانک مرکزی به نعت‌زاده

آمار وزارت صنعت اشتباه بود

● **شرق:** محمدرضا نعمت‌زاده، وزیر صنعت، معدن و تجارت، اوایل هفته جاری بانک مرکزی را متهم به تولید اشتباه آمار مربوط به معدن کرد. او که در حاشیه هشتمین کنفرانس نظام مالی و سرمایه‌گذاری ایران در جمع خبرنگاران سخن می‌گفت، به صراحت گفت: «آمارهای بانک مرکزی از معدن اشتباه اعلام شد». درروز هم قانده، معاون اداره حساب‌های اقتصادی بانک مرکزی، در گفت‌وگویی با تسنیم ادعای وزیر صنعت را رد کرده و در توضیحاتی آمار این وزارتخانه را اشتباه خواند و گفت: درباره آمار بخش معدن بانک مرکزی تلاش کرد تا از ابتدای سال ۱۳۹۴، برای محاسبه آمار ارزش افزوده فصلی از آن آمار عملکرد ارائه‌شده از طرف وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت استفاده کند. این موضوع به صورت مکتوب در رسمی درخواست شد. متأسفانه با وجود پیگیری‌های مکرر، این نامه رسمی بدون پاسخ ماند. ارقام غیررسمی دریافت‌شده از آن وزارتخانه نیز دارای اشتباهات فاحشی بود؛ به‌نحوی که در بسیاری از اقلام، آمار جمعیتی ۹ماهه از ارقام ثبت‌شده برای عملکرد شش‌ماهه کمتر بود. در نتیجه اطلاعات دریافت‌شده به لحاظ ناسازگاری ارقام در مدت دوره و نداشتن جامعیت کافی، فاقد اعتبار لازم برای بهره‌برداری در محاسبات ارزش افزوده بخش معدن نبود. قانده همچنین افزود: با توجه به ضعف آمارهای یکپارچه و ثبتی در آن وزارتخانه، این بانک به منظور برآورد عملکرد ارزش افزوده این بخش، از آمارهای پایه اخذشده از سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) موجود (ازجمله طرح سرمایه‌گذاری در ساختمان‌های خصوصی مناطق شهری و طرح آماری تمام‌شماری کارگاه‌های بزرگ صنعتی کشور) استفاده کرد. لازم به یادآوری است که صنعتی اخذشده از سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران حاوی داده‌های پایه سه ریزبخش کلیدی معدن (زغال‌سنگ، سنگ آهن و سنگ سرب) است که بیش از ۷۵ درصد از فعالیت‌های مرتبط با این بخش را پوشش می‌دهد. داده‌های پایه مذکور براساس روش‌های متعارف و معتبر، به عملکرد سایر زیربخش‌های معدن تعمیم می‌یابد. او در پایان اضافه کرد: براساس آخرین آمار برآوردشده حساب‌های ملی فصلی این بانک در نیمه نخست سال ۱۳۹۵ (به قیمت‌های ثابت ۱۳۸۲)، رشد ارزش افزوده بخش معدن در سه‌ماهه اول و دوم سال جاری به ترتیب منفی ۹۴ و منفی ۵۴ درصد است.

گدر

تأمین مسکن گروه‌های کم‌درآمد با ۲ مدل

● **هیئت دولت** تأمین مسکن گروه‌های کم‌درآمد را در دو مدل مسکن اجتماعی و حمایتی تصویب کرد. به گزارش ایرنا، این پیشنهاد بر سه اصل نهادسازی و ایجاد سیاست پایدار، استفاده از ظرفیت‌های نهادهای مردم‌نهاد، خیرین بخش خصوصی در ساخت و اداره مسکن برای گروه‌های کم‌درآمد و حداقل‌سازی دخالت دولت در ساخت مسکن برای این گروه‌ها، تأمین مسکن گروه‌های کم‌درآمد در دو قالب مسکن اجتماعی و مسکن حمایتی استوار است. در مدل مسکن حمایتی بانک مرکزی موظف شد نسبت به تعیین بانک عامل برای تأمین تسهیلات در سقف مبلغ اعلامی اقدام کند. استفاده از این تسهیلات برای خرید بناهای تا عمر ۲۰ سال بلامانع است. در این مدل، کمک به ساخت و خرید مسکن ملکی و کمک بلاعوض به متقاضیان مسکن مهر فاقد متقاضی از اهداف مدنظر است. در مسکن اجتماعی نیز کمک به ساخت مسکن استیجاری، پرداخت کمک هزینه اجاره و وام قرض‌الحسنه ودیعه مسکن مورد توجه قرار گرفته و شامل اشخاص حقیقی و حقوقی خواهد شد که دارای زمین بوده و تمایل به احداث واحدهای مسکونی استیجاری با نرخ اجاره ترجیحی و در قالب توافق با بنیاد مسکن انقلاب اسلامی داشته و به ازای هر واحد استیجاری تا دو برابر سقف تسهیلات اعلامی اعطا می‌شود.

آخوندی:

برخی مفهوم مسئولیت اجتماعی را به باج‌گیری تبدیل کرده‌اند

● **وزیر راه** و شهرسازی گفت: بسیاری از افراد مفهوم مسئولیت اجتماعی را به باج‌گیری از سایر افراد تبدیل کرده‌اند و حقوق خصوصی جامعه را بی‌احسان می‌کنند. به گزارش دبیرخانه ندانی مجازه ملی مسئولیت اجتماعی، عباس آخوندی در جلسه شورای سیاست‌گذاری نخستین جایزه ملی مسئولیت اجتماعی بنگاه‌های اقتصادی افزود: امروز پیاده‌سازی و اجرای مسئولیت اجتماعی در جامعه ضروری است و باید از مفهوم آن مراقبت شود تا به این‌را یکارانه‌ای تبدیل نشود. به گفته این مقام مسئول، بی‌توجهی به پدیده اخلاق عمومی سبب شده مسئولیت اجتماعی در ایران موضوعی فردی محسوب شود و از آنجا که تلقی ما از بحث اخلاق، اخلاق فردی است، حتی در حوزه‌های آکادمیک و آموزشی نیز چیزی به عنوان اخلاق عمومی برای تدریس وجود ندارد.